

Üniversitenin Sosyo- Kültürel Yönelimli İşlevlerini yerine getirebilmesi için şekilcilikten kurtulma

Bilgi kültürü, bilim kültürü, meslek kültürü, sosyal kültür, siyaset kültürü, ekonomik kültür, teknoloji kültürü, bunların hepsi **üniversite**de üretilir. İnsanlık ya da ilgili toplum tarafından tüketilir, yani hayata geçirilir. Üniversitenin bu işlevlerini biz kavramsal bir çerçeve içine alarak, sosyo- kültürel, ya da sosyo-ekonomik yönelimli işlevler olarak niteliyoruz. Bu işlevlerle gerçeği arama işlevi birlikte yürür. Bu çerçevede Üniversite için şöyle bir izlençe oluşturularak sonuca gitmeye çalışalım.

Üniversite önce kendi kendisini iyi yönettiğini kanıtlayacak , sonra da yönetenleri yönetme sorumluluğunu yerine getirebileceğine bizi inandıracaktır.

Dünya ve ülkemiz için, bilim dalları ve mesleklerin gelişmesi için öğretim üyelerinin **akademik** performanslarının dikkate alınıp, üretkenlikleri oranında onlara daha da çok saygı gösterilerek ve onlar daha çok özgürleştirilerek yola devam edilmesi gerekmektedir.

Öğretim üyeleri; belli bir forma tabi tutularak yönetilebilecek öğeler olarak algılanmamalıdır. Şekilci uygulamaların başında **mesai** ve işe devam anlayışı gelmektedir. Dönüşü olmayan, yenilenemeyen bir kaynak olan zamanı diğer meslek elemanlarına göre en bilinçli, rasyonel ve etik şekilde kullanması gereken meslek grubu öğretim üyeleridir. Onlar özgürleştikçe iletişime açık hale gelecek, saygın ve ilkeli elitler olarak temayüz edebileceklerdir. Diğer mesleklerden farklı olarak onların başkalarının yerine düşünmek, çoğu kez topluma ait sorumlulukları yerine getirmek gibi ölçülmesi ve değerlendirilmesi oldukça zor görevler yaparlar. Bu durumda; üniversitenin paha biçilemez **sosyo-kültürel** yönelimli işlevleri ortaya çıkacaktır.

Gerçek bilim adamı veya aday; nerede, ne zaman, nasıl, ne kadar çalışacağına, ne üreteceğine, bilime ne gibi yenilik veya katkı verebileceğine kendisi karar verir. Yönetilen üniversiteyi değil, yöneten üniversiteyi içselleştirerek kendisini ve kendisini özgürleştirerek bu sürece dahil olmuştur. Bu anlayış çerçevesinde; Anayasamız, 2547 Sayılı Yasa ve 2914 Sayılı Yükseköğretim Personel Kanunu ve Üniversitelerde Akademik Teşkilat Yönetmeliğinde klasik mesai kavramı bulunmamaktadır. Hatta E-Devlet uygulamalarında; işlerin niteliği değişeceğinden memurların dahi part-time çalışması önerilebilmekte ve işlerini buldukları yerden yapmaları düşünülmektedir. Bu nedenle eski yıllardan kalan şekil odaklı ve statükocu zihniyetle akademik-idari süreçler bir arada düşünülemez.

Yeni, özgün, bilimsel bir alana veya konuya motive olmuş bir öğretim üyesinin bu konu; bazen saatlerini, bazen gece ve gündüzünü, bazen bir haftasını, bazen bir ayını hatta bazen de bir yarıyılı alır. Gerçek öğretim üyesi, belirlediği konuya ilişkin motivasyonunu sadece; öğretim (ders) ve akademik kurul toplantıları gibi istisnai haller hariç olmak üzere asla bozmak istemez. Evinde veya formal ofisinde çalışmasını bir kayda bağlı olmaksızın sürdürmek ister.

Akademik ortam, öteki kurumsal ortamlara benzemez. Hüviyetini ve özerkliğini bu benzemezliğinden elde eder. Bugün bakanlıklar ve bağlı kuruluşlar, merkezi ve yerel örgütler ile özel işletmeler dahi; bilimsel konularla iştigal eden çalışanlarına kolaylıklar sağlayarak onların akademik yolunu açmaktadırlar.

YÖK'ün ve üniversite yönetimlerinin mevzuatla tanımlanmış geniş yetkileri vardır. Bu yetkiler içerisinde Akademisyenleri muti (itaat edenler kategorisi oluşturmak) hak ve yetkisi yoktur. Onurlu bir öğretim üyesi; anlam ve gerekçesini Anayasa, bilim ve geleneklerimizden almayan hiçbir uygulamaya boyun eğmemelidir. Böyle bir hak yoktur. Buna boyun eğmek bilime ve ülkeye en büyük kötülük olur. Öğretim üyelerinin, özellikle yönetim ve akademik konularda kendini kanıtlamış olanların, yeni akademisyenlere meşru olmayan rol modeli olmak gibi bir sorumluluğunun bulunmadığını hatırlatmak isteriz.

Öğretim üyesinin üretkenliği; yayınları, yaratıcılığı, araştırıcılığı, projeleri, alan araştırma ve uygulama becerileri, formasyonu, akademik performansı, verdiği dersler, konferans, panel ve seminerleri ve toplum ihtiyaçlarına uygun yenilikçiliği ile ölçülür. Bu işlevlerin ölçülme zorluğu yeni bir akademik tasnifi gerektirmektedir. Bundan önceki yazımda ifade ettiğim gibi akademisyenlerin araştırmacılar, öğretim elemanları ve akademik-idari grup olarak üç ayrı basamakta yetiştirilmesi gerekmektedir.

Akademik hiyerarşi karşılıklı saygı esasına dayanmalıdır. Öğretim üyesinin akademik performansına, üretkenliğine saygı gösterildikçe ve bu süreç akademik yöneticilerce korundukça üniversal saygınlık artar. Çağdaş bir yönetici, öğretim üyelerinin saygınlığı ile kendi saygınlığı arasındaki korelasyonu doğru olarak değerlendirir.

Yıpratıcı, fırsatçı, oy vermeyenlerden intikam almaya yönelik her türlü iptidai yönetsel uygulamalar üniversiteleri geriye götürmektedir. Bu bakımdan öğretim üye sayısı 500'ün altında olan üniversitelerde seçim yapmak fırsatçılara, yerel çıkar hesaplarına ve menfi amaçlı kliklere kapı aralamak demektir. Üniversite, adının hilafına sıradanlaştırılmakta ve yerel bir kimlik kazanmaya başlamaktadır. Bilinmektedir ki, kendisi ileri gidemeyen sıradan bir kurum; yöreyi, toplumu, öğrencileri ve insanlığı ileri götüremez.

Geriye doğru açılan bu yıpratıcı kapılar, rol ve uygulamalar zamanla kısır bir döngü oluşturabilir. Bu durumun ortaya çıkması zaman isteyebilir, ilerideki on yıllara sarkabilir . Gerçeği öğrendiğimizde vakit geç olabilir. Bu kısır döngünün oluşmasına bilerek veya bilmeden katkı sunanlar; hukuk devleti ilkelerine, bilimin ince ayarlarına ve toplumun beklentilerine göre müeyyidelerle karşılaşılır.

Üniversitede hiçbir şekilde dünyevi anlamda yarın endişesi kalmamalıdır. Anayasamızın 130. Maddesinin Üniversiteler için öngördüğü bilimsel özerkliğe, ülkeye ve insanlığa hizmet etme amacına, kısaca ifade etmeye çalıştığımız gibi "öğretim üyelerinin serbestçe her türlü bilimsel araştırma ve yayında bulunabilmesi" çerçeve teminatının önemlidir Ancak madde içinin yeterince dolduğunu gösteren sosyal kavram, olgu ve süreçleri izleyemiyoruz.

Gerçek yönlendirici üniversiteler olması gerekirken, üniversite bu işlevini yeterince yerine getirememektedir. Toplum da haklı olarak dışarıdan kurtarıcılar aramaktadır. Bu nedenle berrak bir demokrasi sinyali veren üst düzey bir açıklama kamuoyunda hemen genel kabul görebiliyor. Benim de doğrudan mağduriyetlerime yol açan 12 Eylül Kahramanı Evren'in üniversite hocaları için söylediği sözlere o zaman çok kırılmıştım. Oysa Üniversiteler sosyo-kültürel yönelimli işlevlerini yerine getirmiş olsalardı askerin siyasete müdahale alanı daralardı, hatta hiç kalmazdı. Topluma rehberlik, toplumsallaşma sürecini izleme ve toplumu olumlu değerinde etkileme, toplumun üst düzey siyasal, sosyal ve ekonomik beklentilerini yordamak ve ses vermek asıl üniversitenin görevidir.

4 Nisan 2012 Milliyet

<http://blog.milliyet.com.tr/universitenin-sosyo--kulturel-yonelimli-islevlerini-yerine-getirebilmesi-icin-sekilcilikten-kurtulma/Blog/?BlogNo=356750>

